

אי בקומצו, יכול נאמר: כל כמה שהקומץ חסר יותר טוב, ויקמוץ אפילו בראשי אצבעותיו בלבד, ולא ימלא את כל אורך פס ידו —

תלמוד לומר: "מלא" קומצו, והיינו: ברקמצי אינשי כדרך שאנשים קומצים.

הא כיצד: מכניס צידי אצבעותיו, ודוחק בקמח, והקמח נכנס בתוך ידו, וחופה [סוגר] שלש אצבעותיו [שבין הזרת והאגודל] על כל פיסת ידו, וקומץ.

ובקמיצת מנחת מחבת ומרחשת [או מאפה מ-ב] תנור — תוספות יום טוב מנחות פ"א, שהן מיני טיגון שהן אפויות תחילה, וחוזר ופותתן ואחר כך קומץ, וקשה קמיצתם יותר מקמיצת מנחת סולת שבירוציה נופלים מאליהם [רש"י⁽²²⁾].

כיצד יעשה שלא יהא הקומץ מבצבץ ויוצא מחוץ למלוא קומצו: הרי זה מוחק [מסיר] — את הבירוצים המבצבצים ויוצאים — בגודלו מלמעלה, ובאצבעו הקטנה [הזרת] מלמטה.

וזה היא עבודה קשה שבמקדש, לדקדק, שלא ישאר בקומצו אלא הקומץ, לא חסר ולא יותר, [רש"י מנחות יא א.]⁽²³⁾

היה מערה את הקטורת לתוך חפניו מן הכף, ונותן את הקטורת על הגחלים שבמחתה. ולא יערה מן הכף על המחתה [רש"י, וראה שם].

ומקשינן: אם כן כאשר פירשת, שמעת מינה ממשנתנו, כי חופן בחוץ וחוזר וחופן בפנים, ותפשוט ממשנתנו את הספק שנסתפקו בזה בגמרא לקמן מט א?!

ומשינן: לא תפשוט כלום. שהרי אם באת לפשוט כי "חופן וחוזר וחופן", אומר לך: דילמא כוונת המשנה: שאם רצה לעשות מידה — ערשה.

ואם תבוא לפשוט שעושים מידה לחפינה, אומר לך: דילמא כוונת המשנה ש"חופן וחוזר וחופן".

אי נמי יש לדחות הפשיטות, ממה שאמרו במשנה "וכך היתה מדתה", שעושים מידה לחפינה. כי יש לפרש דקא משמע לן משנתנו שיהא מלוא חפניו בצמצום [ריטב"א⁽²¹⁾], שלא יחסר ממלא חפניו, ושלא יותיר מהם.

תנו רבנן בענין קמיצת המנחה: כתיב: וקמץ משם "מלא קומצו", יכול יהא הקומץ מבורץ, מבצבץ מכל צד ויוצא —

תלמוד לומר: בקומצו.

שנתבאר בפנים.

22. הקשה הרש"י: והרי מנחת סולת נבללת בשמן קודם הקמיצה, ואי אפשר שלא תהא יוצאת חוץ לקומץ; ונראה לי דלשון "מוחק" משמע בכח, וזה לא נצרך אלא באפויות.

23. א. כתבו התוספות: לא היתה זו עבודה

בגמרות שלנו לקמן מט א; ומרש"י נראה שגורס כאן, ככתוב בגמרות שלנו.

21. רבינו אליקים [לקמן מט א] פירש: שלא יחסר ולא יותיר ממלוא הכף שהיא מחזקת מלא חפניו; ופירוש זה לא יתכן אלא לשיטתו שהיתה הכף מחזקת כמלא חפניו בצמצום; אבל לדעת שאר ראשונים על כרחנו הכוונה כריטב"א

דגוראי [מה שנראה בפנים, ת"י] לא תיבעי לך, דודאי קומין הוא.

ודבראי [מה שנראה בחוץ, ת"י] נמי לא תיבעי לך, דודאי שיריים הוא.

כי תיבעי לך: דביני ביני, כלומר: מה שבין האצבעות ממש, שאינו נראה לא מבחוץ ולא מבפנים [ריטב"א] — מאי הוי, קומין או שיריים?

אמר רבי יוחנן: הדר פשטה רבי יהושע בן עוזאה: בין הביניים ספק נינהו⁽²⁵⁾; ומקטיר מספק אף את בין הביניים!

ומפרשינן: היכי עביר, כיצד יקטיר את שניהם?

אמר רבי חנינא: מקטיר קומין לחודיה [לבדו] — תחילה, והדר [ושבו] מקטיר את מה שהיה בין הביניים.

ותמהינן: וכי אטו זו היא עבודה קשה שבמקדש, ותו לא [אין עבודות קשות נוספות במקדש]!?

והא איכא מליקה של עוף, שאף עליה שנינו כברייתא: וזו היא עבודה קשה שבמקדש!?

והא איכא נמי חפינה שניה שבבית קדשי הקדשים, שאף עליה שנינו כברייתא לקמן: וזו היא עבודה קשה שבמקדש! [ראה לקמן הערה 34]

אלא כך תאמר: זו — קמיצת המחבת והמרחשת — היא אחת מעבודות קשות שבמקדש.

אמר רבי יוחנן: בעי רבי יהושע בן עוזאה:

סולת הנכנס בין הביניים [בין אצבעותיו של הכהן] בשעת קמיצה, מהו, האם הוא בכלל הקומץ, או לא [ראה הערה (24)]?

אמר פירש רב פפא:

קטנה מלמטה, ולהשוות דבר קשה; בחפינה כי נוטל את הכף בשיניו כדלקמן מט ב, ועוד היה צריך לזוהר מאד שלא ייכוח מחוס הגחלים.

24. בתוספות לקמן בד"ה אלא, משמע: כי אין ספק הגמרא, אם מה שבין האצבעות בכלל הקומץ הוא, או שמא רק החלק שבתוך כף היד הוא הקומץ, דהא פשיטא לך: כי בכלל "קומץ" הוא, אלא: הואיל ואמרה תורה: "וקמץ הכהן", משמע שיקמוץ הכהן ולא שיבוא לתוך ידיו ממילא ובלא מתכוין, והיינו דמספקא לך אם אף בין הביניים בכלל דין הקומץ.

25. א. תמהו בתוספות: לא ידענא מאי קאמר "הדר פשטה", הא מעיקרא נמי כי הוי מיבעי

קשה, אלא למאן דאמר: היה קופל — את מנחת המחבת והמרחשת לאחר טיגון ואפייה — אחד לשנים ושנים לארבעה בלבד; אבל למאן דאמר: היה פותתן ומחזירן לסולתן, אינה עבודה קשה יותר משאר מנחות.

ב. כתבו התוספות לקמן מט ב: כי אף קמיצת מנחת חוטא שאין בה שמן, אף היא עבודה קשה, וכמו שאמרו במנחות נד א: אין לך שקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא; והטעם: לפי שאינה מגובלת אין יכול להשוות בשעת קמיצה.

ומה שלא הזכירו אלא שלוש עבודות אלו, הוא מפני שיש בהן צער לכהן, במליקה: למלוק בצפורנו לחתוך המפרקת; במנחת מאפה תנור: יש לו צער למחוק בגודלו מלמטה ובאצבע

שנותר — ב"בל תקטירו"; והואיל ואפשר שכבר הוקטר כל משפט המנחה, הרי שוב אי אפשר להקטיר את בין הביניים!?

ולמדו חכמים דין זה ממאמר הכתוב: [כי כל שאור וכל דבש] לא תקטירו ממנו אשה לד'. [קרבן ראשית תקריבו אותם לד', ואל המזבח לא יעלו לריח ניחות]; ודרשו חז"ל: "לא תקטירו ממנו אשה לד'", לא תקטירו דבר שניתן ממנו לאש.

אמר משני רבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי: לא יקטיר את בין הביניים לשם הקטרה, כדי שלא יעבור מספק על "בל תקטירו"; אלא דמקטיר ליה לבין הביניים לשום עצים בעלמא —

דאי אמרת: יקטיר את בין הביניים ברישא קודם שהקטיר את הקומץ, הרי דילמא שיריים נינהו, והוה להו השיריים שנשארו: שיריים שחסרו בין קמיצה [להקטרה]; והרי אמר מר: שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה, אין מקטירין עליהן את הקומץ! (26)

ותמהינן: אי הכי [ראה הערה (27)], הרי השתא נמי — שמקטיר את הקומץ תחילה — שוב לא יוכל להקטיר את בין הביניים אחריו?! כי שמא בין הביניים שיריים הוא, ואיקרי כאן [קורא אני על דבר זה]:

כל שממנו לאשים [מאחר שנתת לאש את כל משפטו, רש"י (28)], הרי הוא — מה

ליה — ספק הוא!?

ותירצו: ושמא יש לומר: דמעיקרא מספקא, והוה סלקא דעתך למיפשט אי בכלל קומץ הוא או בכלל שיריים, והדר פשטה דספק הוא, ואינו בא לחזור ולפשוט הבעיא, אי ודאי קומץ או ודאי שיריים, אלא בודאי ספק הוא, ואין אדם יכול לעולם לעמוד עליו; וראה עוד תירוץ אחר בדבריהם.

27. כתב הריטב"א: הכי גרסינן: "השתא נמי איקרי כאן", ולא גרסינן "אי הכי השתא נמי", דמאי "אי אמרת בשלמא" איכא למימר הכא, בין הכי ובין הכי איכא חששא וריעותא, או משום שיריים שחסרו, או משום כל שממנו לאשים.

ומאן דגרס "אי הכי", לאו "אי אמרת בשלמא" גמור הוא, אלא הכי פירושו: אי עבדינן כדאמרת, השתא נמי איכא חששא, ולעולם אין לדבר תקנה; ויש כיוצא בזה במקומות מועטים.

28. דקדקו אחרונים מלשון רש"י שכתב: "מאחר שנתת לאש את כל משפטו", כי אין איסור על הקטרת השיריים אלא אחר הקטרת הקומץ; וכתבו, שהוא מחלוקת ראשונים.

והריטב"א תירץ: ואפשר דהכי קאמר: בין הביניים ספק, לפי שהוא נידון כפנים וכבחוז, כספק בין השמשות שיש בו מן היום ומן הלילה, הכא נמי יש בו מבפנים ויש בו מבחוץ, וכקומץ ושיריים המעורבין ביחד.

ב. מבואר בתוספות: כי הא פשיטא — על כל פנים לפי מסקנת הגמרא — כי הספק אינו אלא אם קומץ הוא או שיריים; אבל אינו טבל [כלומר: מנחה שלא נקמצה].

26. הוסיפו התוספות: כי אפילו לדעת רבי יוחנן הסובר: שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה — מקטיר קומץ עליהן; מכל מקום מודה הוא כי

יעלו לריח ניחוח" אף על דרש הכתוב "כל שממנו לאשים הרי הוא כבל תקטירו", והכי אמרינן:

לריח ניחוח אי אתה מעלה את שכבר הוקטר ממנו לאשים, אבל אתה מעלה אותו לשום עצים, דכיון דלא להקטרה מכיון — שרי [רש"י שם].

ואכתי תמהינן: **הניחא לרבי אליעזר** המתיר להקריב לשום עצים את שממנו לאשים —

אלא לרבנן דפליגי עליה דרבי אליעזר [בזבחים שם], ואוסרין להקטיר אף לשום עצים, **מאי איכא למימר,** הרי אין יכול להקריב את בין הביניים לאחר הקטרת הקומץ, כי שמא שיריים הן, והרי הן ב"בל תקטירו"!

אמר רב מרי: הואיל ואין יכול להקטיר את בין הביניים, הרי שיש להמנע מלבוא לידי כך, וקמצי שמיני [יקמצו את המנחה כהנים שמנים], שבשר אצבעותיהן בולט ודוחק זה לתוך זה, ואין שם בין הביניים.

השתא דאתית להכי: לרבי אליעזר נמי, לכתחילה דקמצי שמיני —

כי אף רבי אליעזר לא התיר להעלות לשום

וכך יעשה: יקטיר את בין הביניים על המזבח, ויאמר: אם קומץ הוא, והרי עדיין לא נקטר כל משפטו לאשים, הריני מקטירו לשום קומץ; ואם שיריים הם, הרי זה כאילו היו עצים בעלמא.⁽²⁹⁾

וכרבי אליעזר, המתיר להקריב דבר שניתן ממנו לאשים — לשום עצים.

דהכי **תניא** גבי אברי חטאת העומדים לאכילה, שנתערבו — אחר הקטרת האימורין — באברי עולה העומדים להקטרה, וצריך הוא מספק להקטיר את כולם על המזבח, כי כל אבר שמא עולה הוא וצריך להקטירו; ומאידך: אברי החטאת הואיל והוקטרו האימורין, יש בהם משום "כל שממנו לאשים הרי הוא כבל תקטירו" —

ואמר רבי אליעזר במשנה בזבחים [עו א]: יתן הכל למעלה על המזבח, ורואה אני את בשר החטאת מלמעלה כאילו הן עצים —

ומפרש כברייתא טעמיה דרבי אליעזר:

רבי אליעזר אומר: כתיב "כי כל שאור וכל דבש" לא תקטירו ממנו אשה לד' [קרבת ראשית תקריבו אותם לד'] ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח", ודרשינן "ואל המזבח לא

לעיל בגמרא, שהיה מוחק בגודלו ובאצבעו את היתר; וכיון שכן ניחא, שהרי לא היה מקטיר את בין הביניים כאחד עם הקומץ, ראה שם. [ואדרבה ניחא, שלא דנו בגמרא אלא איזה מקטיר ברישא, אבל פשיטא לגמרא שאין מקטיר את שניהם כאחד].

אמנם דעת ה"גבורת ארי" כדעת החזו"ן איש קדשים קמא סימן כח ס"ק ז, וכן הוא בכתבי

29. הקשה ב"גבורת ארי" [מלואים]: כיון דמספקא לן דילמא שיריים הם, אם כן הוה ליה קומץ יתר שנפסל, וכמו ששינונו במנחות ו א: קומץ היתר והחסר פסול, ואיזהו היתר, שקמצו מבורץ [ראה לעיל סוף עמוד א], ולא יישב.

ובסוף ספר אפיקי ים בקונטרס אחרון סימן ל, תמה עליו: כי הקומץ המבורץ אינו נפסל אלא אם כן הקטירו כשהוא יתר, וכמו שאמרו

מקומץ המנחה, וכשם שבקומץ המנחה בירוצו אינו נקטר, משום דכתיב "בקומצו" [כדלעיל עמוד א], שמא אף בחפינה כן!

וכיון שכן תיקשי: הרי כבר מיבעיא לן לעיל בעמוד א, אי ילפינן "מלא מלא" מקומץ, לענין עשיית מידה לחפינה; ודין מידה בקומץ הרי ילפינן לה נמי מ"בקומצו" [כדלעיל עמוד א], ואם כן, הרי שתי הבעיות הן היינו הך?!

שהרי ממה נפשך: אם אתה אומר לענין מידה בחפינה, כי אף בחפינה יש את הדין הנלמד מ"בקומצו", הרי אמרת: כאילו נאמר "בחפניו" גבי חפינה; ושוב ממילא יכול אתה ללמוד מ"בחפניו" לענין בירוצי החפינה.

ואם אי אתה לומד — לענין מידה בחפינה — את הגזירה שוה "מלא מלא", אם כן מהיכי תיתי כי לענין בירוצי החפינה יש ללמוד את הגזירה שוה, והרי הכל לימוד אחד מ"בקומצו". [וראה עוד ברש"י לקמן מח א ד"ה והכא נמי].⁽³⁰⁾

ומשנינן: ספיקו של רב פפא אינו: אם ילפינן "מלא מלא" מקומץ; הואיל ודבר זה כבר נשאל בבית המדרש ולא איפשיט —

אלא רב פפא הכי בעי ליה: אפילו אם תימצי

עצים, אלא באברי עולה שנתערבו באברי חטאת, כיון שאין להם תקנה אחרת, שאם לא כן יצאו כולם לבית השריפה; אבל כל היכא דאפשר, אסור לעשות כן לכתחילה; והכא כל היכא דאפשר, עבדינן קמיצה בכהן שמן, שאין שום דבר נכנס בין האצבעות במקום שאינו נראה [רש"י וריטב"א].

[בין הביניים פשט ומחץ ופזר וחשב בחפינת חבירו — סימן; שיבושים יש כאן כמבואר ב"דקדוקי סופרים"].

בעי רב פפא: בין הביניים של מלא חפניו — מהו?

כלומר: אפילו אם תימצי לומר כי בין הביניים של קומץ אינו נקטר, כיון שבין הביניים בירוצין הוא, ובירוצין הקומץ אינו נקטר [כדלעיל עמוד א] —

מכל מקום בחפינה מספקא לן, כי אפשר שאפילו בירוצי החפינה נקטרים [נתבאר על פי "שיח יצחק", על פי שיטת רש"י].

ותמהינן: מאי קא מיבעיא ליה? כלומר: מהיכי תיתי מספקא ליה לרב פפא אם בירוצי החפינה נקטרין — ודאי משום דקא מיבעיא ליה:

אי גמר גזירה שוה "מלא מלא" מהתם

30. נתבאר על פי רש"י; אבל בדברי התוספות והתוספות ישנים ד"ה חפן, מבואר באופן אחר: והוא, כי רב פפא מיבעיא ליה דוקא על בין הביניים, וכעין שנסתפקו לעיל בגמרא, לגבי בין הביניים דקומץ; ופירכת הגמרא "היינו הך", הכוונה, שבעיה זו היא כמו הבעיה לגבי קומץ. והא דאמר דילפינן "מלא מלא", היינו משום

הגרי"ז למנחות, שאין יכול להסיר את הבירוצין לאחר שקמץ קומץ יתר, ולא אמרו שהיה מוחק בגודלו ובאצבעו לאחר שהרים ידיו מהמנחה. וראה בלקוטי הלכות מנחות יא על סוגיתנו, בטעם הדבר שאין מקטירין כאחד; וראה עוד בחזון איש מנחות כב יז, מה שביאר בסוגיא דידן.

לומר, כי לא ילפינן "מלא מלא" מקומץ, מכל מקום יש לדרון שבין הביניים אינו נקטר, כיון שלא במתכוין נכנסה שם הקטורת; והכי קא מיבעיא ליה:

כתיב: ולקח מלוא המחתה גחלי אש מעל המזבח ומלא חפניו — ולא אמר: ולקח מלא חפניו — קטורת סמים דקה והביא מבית לפרוכת; ואם כן יש להסתפק:

מי אמרינן: כל שהוא **מלא חפניו** וגו' ואפילו לא נתכוין לקחתו בחפניו, **והביא** מבית לפרוכת **בעינן** —

כלומר: "ולקח" דמשמע שיקח במתכוין, לא קאי אלא על הגחלים ולא על הקטורת; ואם כן אדרבה משמע, אפילו בא ממילא לתוך חפניו יביאנו; וכיון שכן, אף את בין הביניים יקטיר, **דהא איכא** "מלא חפניו", ואף שלא נתכוין.

או דילמא: "ולקח" מלא המחתה גחלי אש וגו' ומלא חפניו קטורת סמים דקה **"והביא"** מבית לפרוכת וגו', **בעינן** —

כלומר: "ולקח" עולה גם על לקיחת הקטורת, וכיון שכן, אינו מקטיר את בין הביניים, **דהא ליכא** "ולקח", דמשמע: יקח במתכוין?

ומסקינן: **תיקו**. (31)

אמר רב פפא: פשיטא לי, כי מה שאמרה תורה: וקמץ משם **"מלא קומצו"**, היינו קמיצה בדרך **דקמצי אינשי** [כפי שרגילים לקמוץ].

וכיצד הוא דרך הקמיצה: מעמיד כף ידו ואצבעותיו על חודם על גבי המנחה, ודוחק את ידו ואצבעותיו לתוך המנחה, ו"סוגר" את אצבעותיו על כף ידו, והרי קומץ בידו.

אבל **בעי רב פפא:** אם קמץ **בראשי אצבעותיו**, תחב את אצבעותיו — כאשר "כף" היד מופנית כלפי המנחה — בצורה אלכסונית לתוך המנחה, ומשהכניס את אצבעותיו, "סגר" אותן על "כל" כף ידו, והרי קומץ בידו —

מהו שתועיל קמיצה באופן זה, כלומר: האם דרך קמיצה בכך, ונמצאת קמיצה זו "קמיצה דקמצי אינשי" או לא [תוספות]? (32)

תו בעי רב פפא: אם קמץ **מלמטה למעלה**, תחב את אצבעותיו — כאשר "גב" היד מופנית כלפי המנחה — בצורה אלכסונית לתוך המנחה, ומשהכניס את אצבעותיו, "סגר" אותן כלפי מעלה, והעלה את הקומץ על כף ידו [והוא כעין "ראשי אצבעותיו"], אלא שב"ראשי אצבעותיו" כפו מופנית כלפי המנחה, ואילו "מלמטה למעלה" כפו מופנית כלפי מעלה].

"ולקח" על הקטורת, הרי לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה, ויכול לעשות מידה לחפינה; ולפיכך אין ספק זה תלוי אלא אם ילפינן גזירה שוה ממנחה, או לא.

32. א. נתבאר על פי התוספות.

והריטב"א כתב: "אמר רב פפא פשיטא לי

דבמנחה כתיב "וקמץ הכהן" ולא בין הביניים, וכמו שכתבו התוספות בד"ה אלא.

31. הוסיף רש"י: כי אין לתלות אף את ספק הגמרא אם עושים מידה לחפינה בספק זה: אם "ולקח" קאי גם על הקטורת; כי אפילו אם קאי

מהו שתהיה קמיצה זו: "קמיצה כדקמצי אינשי". כלומר: האם דרך קמיצה בכך?

תו בעי רב פפא:

אם קמץ מן הצרדין [ברש"י: מן הצד], שם את גב ידו על גבי המנחה בצורה שטוחה, ודוחף את ידו תוך כדי דחיקתה במנחה, עד שהסולת נכנס בין אצבעותיו לכף ידו (33) מהו?

ומסקינן בשלשת בעיות אלו שבדרך הקמיצה: תיקון.

והשתא מיבעי ליה לרב פפא בחפינה, כעין מה שנסתפק לגבי קומץ:

אמר רב פפא: פשיטא לי, כי "מלא חפניו" שאמרה תורה, היינו: כדחפני אינשי; תוחב את חודם של שתי ידיו לתוך הקטורת וחופן. (34)

אבל בעי רב פפא: חפן בראשי אצבעותיו [וכדרך שנתבאר בקמיצה] — מהו? מלמטה למעלה — מהו? מן הצד — מהו?

תו מיבעי ליה לרב פפא גבי חפינה: חפן ביד זו לחוד, וביד זו לחוד, וקרבן זו אצל זו

לצד שמאל, בדוחק או באלכסון, עד שנכנס הקמח מן הכלי לכף ידו, ולא דרך אצבעותיו; וראה עוד פירוש אחר ברש"י שם.

34. דע, כי במנחות יא א, הובאו דברי רב פפא, האומר: כי קמיצה וחפינה הוא כדקמצי או כדחפני אינשי, לאחר שנזכר שם בגמרא, כי הקמיצה והחפינה הן מעבודות קשות שבמקדש; ודעת רש"י: כי אינו ענין לזה כלל, ודבר אחר הוא, וכדפירש רש"י כאן.

אבל הרמב"ם סובר: כי רב פפא בא לומר כי הקמיצה והחפינה אינן מן העבודות אשר יש בהם קושי ושמירה מעלייתא, אלא קומץ וחופן כדרך הקומצים [ראה דבריו בפירוש המשניות לעיל בפרק ראשון].

ומתוך דברי הרמב"ם שם, מתבאר: כי הוא חולק על רש"י אף בעיקר הקושי שבעבודת החפינה; כי לדעת רש"י: לא אמרו שהחפינה היא עבודה קשה, אלא חפינה שניה שבפנים, שצריך לערות מן הכף לתוך חפניו, וכמו שכתב רש"י לעיל בעמוד זה, ובמנחות יא; אבל לדעת הרמב"ם: כל עיקר החפינה עבודה קשה היא, אם לא כדברי רב פפא.

מלא קומצו כדקמצי אינשי, פירש רש"י ז"ל צידו של אצבעותיו למטה וכו' וזו היא הקמיצה המובחרת; מיהו קמץ בדיעבד בראשי אצבעותיו וכו' מהו".

משמע, כי: "קמיצה כדקמצי אינשי" אינו אלא כפי שפירש רש"י; ומיבעיא ליה להגמרא, אם קמיצה שאינה כדרך שקמצי אינשי, אף היא מועלת בדיעבד, או לא.

ודברי רש"י נוטים לפירוש זה.

ב. לשון רש"י: ותחב אצבעותיו בסולת וקמץ "קומץ שלם" עד שמילא "כל" אורך כף ידו; כוונת רש"י להבדיל בין מה שאמרו לעיל בסוף עמוד א, כי קמיצה בראשי אצבעותיו אינה קמיצה, לבין מה שנסתפק רב פפא כאן.

ולכן פירש רש"י, כי לעיל לא מילא את כל כף ידו בקומץ אלא את ראשי אצבעותיו בלבד, ולכן אינה קמיצה מה שאין כן הכא; וראה בתוספות בד"ה קמץ.

33. נתבאר על פי משמעות רש"י כאן; אך במנחות יא א, פירש רש"י: "נתן גב ידו על הקמח והוליך ידו עד שנכנס הקמח דרך צידו לתוך ידו", כלומר: הוליך את ידו לצד ימין או

— מהו? (35)

ומסקינן בכל ארבעת האיבעיות של רב פפא
בחפינה: תיקו. (36)

מח-א בעי רב פפא:

קיימא לן במסכת מנחות, שהקומץ טעון
נתינה וקידוש בכלי שרת ["מתן כלי"],
וקומץ מתוך הכלי בה נתונה המנחה, ונותן
את הקומץ לתוך כלי אחר — ואותו כלי
מקדש את הקומץ.

ויש להסתפק בדין מתן כלי של הקומץ: אם
לא נתן את הקומץ בשולי הכלי, אלא דבקה
לקומץ בדופניה דמנא [דיבקה בדופני
הכלי] (37) מבפנים — מאי?

מי אמרינן: "תוך" כלי בעינן, והא איכא.

או דילמא: הנחה בתוכו כתקנו בעינן, והא
ליכא.

תיקו.

בעי מר בר רב אשי (38):

אם אפכיה למנא [הפך את הכלי] שבסיסו

עשוי כעין בית קיבול, ודבקה לקומץ
בארעיתה דמנא [דיבקה את הקומץ
בקרקעית הכלי] באותו בית קיבול —
מהו? (39)

מי אמרינן: הנחה בתוכו של כלי בעינן, ולא
איכפת לן אם ב"תוך" זה או ב"תוך" אחר,
והא הרי איכא.

או דילמא: הנחה כתקנו בעינן, והא ליכא.
תיקו.

בעי רב פפא:

"מלא חפניו" שאמרו: האם מחוקות [ללא
גודש] הן, או גדושות?

אמר ליה רבי אבא לרב אשי: תא שמע:
מלא חפניו שאמרו: לא מחוקות ולא
גדושות, אלא טפופות [צפות], גודש מעט
צף על הקטורת שבחפניו.

תנן התם במסכת זבחים [הקדמת הגמרא
היא לבעייתו הבאה של רב פפא]:

כל הקרבנות מן הבהמה, הרי הכהן מקבל
את הדם מצואר הבהמה לתוך כלי שרת,

37. כתב הריטב"א: נתנו בתוך חללו ודבקו יפה
בעינן שיהא עומד שם כלי, שיהא הכלי מסומך,
והיינו דקאמר: "דבקה".

38. רש"י אינו גורס כאן את דברי מר בר רב
אשי, שיח יצחק; וראה תוספות. ומתבאר כאן
על פי דברי רש"י במנחות יא א.

39. א. לשון הגמרא דקאמר: "ודבקה", משמע,
כי לא נסתפקו בגמרא אלא אם כן יכול לעמוד
הקומץ בקרקעיתו, אף לכשיחזור ויעמיד את
הכלי כדרכו, [או אפשר אפילו, כי לא נתקדש

35. לא נתבאר, אם הספק הוא אפילו קירבן זו
אצל זו אחר שהרים ידיו מן הקטורת, או דוקא
אם עדיין לא הרים ידיו הקטורת.

36. כתב בלקוטי הלכות: כי מדברי רב פפא
שנסתפק כל הספיקות האלו בחפינה, הרי
נפשטה הבעיא שנסתפקו בגמרא לעיל בעמוד א
אם עושים מידה לחפינה, ולא מהני מידה אלא
בעינן שיחפון בידי ממש; שהרי אם מותר
לעשות מידה, ו"מלא חפניו" היינו לשיעורא
בעלמא, אין נפקא מינה איך יעשה החפינה.